

Տարեկան 10 ռուբլի, վեց ամիսը՝ 6 ռուբլի, երեք ամիսը՝ 3 ռ. 50 կ., ամիսը՝ 1 ռ., Հատուկ 5 կոպեկի:
Բաժանորդ գրուած են Թիֆլիսում միակայն խմբագրատանը:

Խմբագրութեան Հասցէն՝ Тифлисъ. Редакция «Нор-Даръ»
կամ Tiflis Rédaction «Nor-Dar».

Խմբագրատանը բաց է ամեն օր (բացի տօն օրերէն) ժամը 9-ից մինչև 2-ը: Յայտարարութիւնները ընդունուած են ամեն լեզուներով:
Յայտարարութիւնները բաժին 2 կ., ընկալները համար կրկնապատիկ:

Այլի ՆԱՏԱԼԻԱ ՊԱԼԱՍՍԱՆԵԱՆԸ պատիւ ունի խնդրելու իւր Հանգուցեալ ամուսնուն:

ՍՏԵՓԱՆՆՈՍ ՊԱԼԱՍՍԱՆԵԱՆԻ

ազգականներին, ծանօթներին և նրա նախկին աշակերտներին, շնորհ բերել շաբաթ օրը, փետրուարի 17-ին, Վանքի աւագ եկեղեցին, ուր սուրբ պատարագից յետոյ կատարուելու է Հանգուցեալի Հոգեհանգիստը՝ նրա մահուան տարեդարձի առիթով:
2—2

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆ

Գրաշարներ մեծ կարիք ունենալով, արանով ծանուցանուած ենք, որ Հայ լեզուի գրաշարներ ենք օրոնում «Նոր-Դար»-ի համար: Գրաշարութեան պաշտօն օրոնողները իսկոյն կարող են տեղ ստանալ: Գիմել «Նոր-Դար»-ի խմբագրատունը, Բարձրակայն փողոց, տուն № 12:

ԲՈՎԱՆԻԱԿՈՒԹԻՒՆ

Առաջնորդող. — Ներսիսեան հոգեւոր դպրանոցը:
Հեռագրի ընկերութիւն:
Քրոնիկոն. — Լուսին. Նամակ լուսնագրին: Արդաճանը և խոր բնակչները:
Թղթակցութիւններ. — Ջալալ-Օղլի:
Քաղաքական. — Քաղաքական լուսնագրի:
Սառն լուսնագրի:
Տեղեկատու:
Յայտարարութիւններ:

Թիֆլիս, 16 փետրուարի 1890.
ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ ՀՈԳԵՒՈՐ ԳՊՐԱՆՈՅՈՒՆՈՅ

Այս տարի Ներսիսեան դպրանոցը Հանգիստով կատարեց իւր Հիմնադրի՝ երջանկալիշատակ Ներսէս Կաթողիկոսի մահուան տարեդարձը: Եթէ ի Տէր Հանգուցեալ Ներսէս Կաթողիկոսը ուրիշ գործ էլ կատարած չլիներ, արդէն նրա այս մէկ գործը՝ նրա անունը կրող դպրանոցը բաւական էր, որ Հայ ազգը երախտագիտութեամբ ինչէր և փառաբանէր իւր սիրած Հայրապետին լաւիտեան:

Երբ էլ որ լինի, որտեղ էլ որ լինի մի որ և է դպրոցի կամ դպրանոցի Հիմնադրութիւնը — այդ գործը պէտք է նշանաւոր գործ համարել, ի նկատի առնելով նրա բարի նպատակը, իսկ Ներսիսեան դպրանոցի Հիմնադրութիւնը Թիֆլիսում — դա մեծ գործ է, եթէ ի նկատի առնենք, թէ այդ դպրանոցը երբ, որտեղ, ո՞ր ժամանակներում, ժողովրդի ինչ դրութեան ժամանակ, ինչ հանգամանքներում և, որ գլխաւորն է, ինչ բարի և մեծ նպատակներ համար է հաստատուել: Փետրուարի 14-ին Ներսիսեան դպրանոցում ի յիշատակ Հիմնադրի

կատարուած Հանգիստի միջոցին դպրանոցի տեսչի՝ պ. Սպենդեբեանի կարգացած տեղեկագիրը, դպրանոցի ուսուցիչ պ. Պերճ Պառլեանի ճառը և հոգաբարձու պ. Նաւաբուկեանի դպրանոցի կարողութեան և նիւթական դրութեան մասին կարգացած աւելի քան համառօտ հաշիւը լրացնելով միմեանց մեզ ցոյց են տալիս նախ այն՝ թէ ինչ մեծ գործ է կատարել ինչ մեծ նպատակներ համար երջանկալիշատակ Ներսէս Կաթողիկոսը, Հիմնելով Թիֆլիսում իւր անունը կրող դպրանոցը. երկրորդ՝ թէ ինչ վիճակի մէջն է այսօր այդ դպրանոցը և երրորդ՝ թէ ինչ կարելի էր անել, բայց չէն արել, որպէս զի այդ դպրանոցը աւելի ընդարձակուէր, աւելի մեծ չափով և աւելի լաւ ծառայէր իւր Հիմնադրի բարի, ազնիւ նպատակներին, այսինքն՝ մեր ժողովրդի լուսաւորութեան գործին:

Դպրանոցի պ. տեսչի տեղեկագիրը աւելի մեր անելիք դիտողութիւններն ուրիշ անգամի թողնելով, հրաւիրում ենք ընթերցողը ուշադրութիւնը հոգաբարձութեան կողմից կարգացած դպրանոցի նիւթական վիճակի հաշիւի մի կէտի վրայ: Դպրանոցի հոգաբարձութիւնը յայտնում է, որ 1882 թուականից յետոյ դպրանոցի ելից և մտից մէջ, սխալմունքով թէ թիւրիմացութիւնից, 4000 ռուբլի չէ երեւում և դրա համար հոգաբարձութիւնը մի առանձին հաշուառու է հրաւիրել՝ քննելու դպրանոցի ելից և մտից հաշիւները և գտնելու անյայտութեան մատնուած 4000 ռուբլին, որպէս զի յետոյ՝ իւր ժամանակին հոգաբարձութիւնը դպրանոցի ելից և մտից հաշիւը ներկայացնէ ս. Սինօգին:

Անտարակոյս գործին անտեղեկ հանգիստականը հոգաբարձութեան այդ հաշուառուութիւնից բան չը հասկացաւ. Ներսիսեան հոգեւոր դպրանոցը ստորագրուած է հոգեւոր իշխանութեան և կառավարւում է ժողովրդից ընտրած հոգաբարձութիւնով և ծայրագոյն հոգեւոր իշխանութեան կողմից նշանակած հոգաբարձութեան նախագահով: Այսպէս դպրանոցի հո-

գաբարձութիւնն իւր նախագահով դպրանոցի վերաբերութեամբ պատասխանատու են թէ ծայրագոյն հոգեւոր իշխանութեան և թէ ժողովրդի առաջ:

Արդ. կանոնադրութեան համաձայն իւրաքանչիւր տարի դպրանոցի հոգաբարձութիւնը պարտաւոր է համար ու հաշիւ տալու ս. Սինօգին:

1882-ից սկսած, եթէ չենք սխալոււմ, Ներսիսեան դպրանոցի հոգաբարձութիւնը ոչ իրեն ընտրողներին և ոչ էլ ս. Սինօգին ոչ մէկ հաշիւ չէ տուել: Թող մեր գործերը բարեկարգ դրութեան մէջ լինէին, թող մենք փառաբանէինք մեր գործերի, մեր դպրոցների նախնաձեւի դրութիւնը, բայց և այնպէս Ներսիսեան դպրանոցի հոգաբարձութիւնը վատ բան չէր անել, եթէ իւր պարտքը կատարէր և դպրանոցի տարեկան հաշիւը ներկայացնէր ս. Սինօգին:

Յարգելի հոգաբարձութիւնն այդ չէ արել, չէ արել և այն ժամանակ, երբ կամաց կամաց թիւրիմացութիւնից դպրանոցի հոգաբարձութիւնը իմացուած, թէ սրտեղ են գտնոււմ, մուտքի թէ ելքի բաժնում: Յարգելի հոգաբարձութիւնը 7—8 տարի անցնելուց յետոյ վարձել է հաշուառու և վճարում է նրան 600 ռուբլի դպրանոցի գանձարանից, որպէսզի դա գտնէ կորած 4000 ռուբլին: Մենք լսել ենք, որ կորած գումարը մի փոքր աւելի է:

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ
ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ
ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐՈՒԹՅՈՒՆ, 14 փետրուարի. — «Трава»-ը հաղորդում է, որ լուսաւորութեան միջնորդը շրջաբերականով յայտարարել է ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձութեան բարձրագոյն ուսումնարաններում Թագաւորի համար աղօթքը ռուսաց լեզուով աւանդելու: Այլազանքների համար բացառութիւն թույլ է տրուում միայն մասնաւոր, տեղական պայմաններին յարմար դէպքերում՝ ներքին գործերի և լուսաւորութեան միջնորդների համաձայնութեամբ:

Երեկ Պետերբուրգ ժամանեց Կովկասի կառավարչատեղի իշխան Իօնաթանով-Կորսակովը:

ԲՈՒԿԱՊԵՍ. — Պատգամաւորների ժողովում ընդգրկմանը կուսակցութիւնը շարունակում է աշխատել բարձրացնել: Արքանիսաց. «Տիսսան մի այնպիսի կաշի ունի, որ չէ կարծում»: Նախագահ Պեչինի նկատեց, որ այդպիսի խօսքերն անպատուաբեր են: Այդ նկատողութիւնը սաստիկ աղմուկ բարձրացրեց. ընդգրկմանը կուսակցութիւնը նախագահին ըս-

պառնաց բռնունջներով. Ուգրոնը բացականչեց. «Մենք աղմուկներ կը հանենք այնքան, մինչև որ Տիսսան հրաժարական չի տալ»: Արքանիսի նախագահի մօտ ուղարկեց իւր մարտավարներին, բայց համաձայնութիւն կայացնելուց յետոյ մենամարտը տեղի չունեցաւ:

ԲՐԻԻՍՍԵԼ. — Բելգիական կառավարութիւնը, պատասխանելով Բերլինի կոնֆերենցիային մասնակցելու հրաւերին, ասաց, որ կառավարութիւնն ամենայն պատրաստակամութեամբ ընդունում է այդ հրաւերը և յարգում է կայսեր մեծահոգի նպատակները: Բելգիական կառավարութիւնն աւելացնում է, որ եթէ կոնֆերենցիայի ծրագիրն իրեն հաղորդուած լինի, ապա այդ ծրագիրը, հաւանական է, տեղի կը տար մի քանի անհամաձայնութիւնների, մասնաւորապէս պետութիւնների օրէնսդրութիւնների տարբերութիւնից և աշխատանքի պայմաններից, նոյնպէս և մաքսային հարցին վերաբերեալ աշխատանքի միջազգային պայմաններից բխած կարիքների վերաբերմամբ:

Բելգիական սենատում Վան-Պուտը պահանջեց, որ կառավարութիւնը Բերլինի կոնֆերենցիայում առաջարկութիւն անէ ընդհանուր զինաթափի մասին: Այդ պահանջին սենատի բոլոր անդամները խրախուսական բացականչութիւններով պատասխանեցին:

ՊԱՐԻՉ. — Պատգամաւորների ժողովը քուէարկութեամբ ընդունեց ներքին կանոնադրութեան մէջ մտցնուելիք փոփոխութիւնները, որոնց ուժով այնուհետեւ կարելի կը լինի պատգամաւորների ժողովի 30 նիստերին մասնակցելու իրաւունքից զրկել այն պատգամաւորներին, որոնք կը հրաժարուեն նախագահի կարգադրութիւնների հպատակութեամբ:

ՊԵՏԵՐՈՒԹՅՈՒՆ, 15 փետրուարի. — Ինչպէս լուսում է, պետական կառավարչի միջնորդութիւնը կազմել է մի նոր օրինադրեց զինեղործական և ուրիշ գործարաններում, նոյնպէս և արեւելեան Սիբիրի նաւագնացութեան ընկերութեան գործածելիք փայտեղէնի համար տուրք վերցնելու մասին:

Իրաւունք է տրուած ներկայ թուականին ցուցահանդէսներ բանալու գիւղատնտեսական հետեւեալ ընկերութիւններին. Կայսերական այգեգործական ուսումնական ընկերութեան, — այգեգործական, պողպատահանութեան, բանջարանոցային և հատիկների համառուսական ցուցահանդէս, սեպտեմբերի վերջին, Պետերբուրգում. հարաւարեւելեան ուսումնական ընկերութեան գիւղատնտեսական ցուցահանդէս տնային արդիւնաբերական բաժնով՝ Պենզայում Պենզայի և Սարատովի նահանգի համար. Կիւի գիւղատնտեսական ընկերութեան հաւաքուծական, խոզապահական և ոչխարապահական ցուցահանդէս — օգոստոսին Կիւիում, և այլն:

«НОВ.»-ն հաղորդում է՝ բացի գլխաւորական գնդի մեծ զօրախաչերից, որոնց ներկայ կը լինին նաեւ օտարազգի բարձրաստիճանի հիւրեր, պիտի կատարուին նաեւ հեծելազօրի զօրախաչեր:

ԲՐԻԻՍՍԵԼ. — Արտաքին գործերի միջնորդը սենատին յայտնեց, որ նա ընդհանուր զինաթափ լինելու մասին Վան-Պուտի առաջարկը չէ ընդունում:

ԿՕՊԵՆՀԱԳ. — Բերլինից ստացուած պաշտօնական լուրերին նախելով, իշխան Բիսմարկը ի նկատի ունենալով վերջին ընտրութիւնների արդիւնքը, լեռնագիւղէ պրուսական միջնորդ-նախագահութիւնից և կայսերական կանցլերութիւնից հրաժարուելու միտքը:

ՔՐՈՆԻԿՈՆ

Լօնդօնի Աշխարհագրական ընկերութեան դահլիճում Կովկասեան ցուցահանդէս է կազմուած: Յուցահանդէսում դրուած են պատմական քարտէզներ, թէ ընդհանուր Կովկասի և թէ նրա նահանգներին: Լուսնաձիւն առանձին. հանդէս են դրուած նաեւ Կովկասի լուսանկար պատկերների մոդիւստիւս, որ 200 տեսարանից է բաղկացած. այդ պատկերների վրայ երևում են Կովկասի զանազան տեսարանները և զանազան ազգի տիպերը: Լուսանկարները հանուած են անդեալ ամառ. լուսանկարիչ սիրող սինօր Վիտորիօ Սելայի ձեռքով, որ իտալական նախկին միջնորդ-նախագահի որդին է:

Բուսիայից եկող դաղթականների թիւն օր օրի վրայ աւելանում է. այս օրեր կրկին եկան 10-11 ընտանիքից քաղկացած ռուս դաղթականներ, որոնք մուրալով Վարս են գնում:

Չորեքշաբթի, փետրուարի 14-ին առաւօտեան ժամը 6 1/2-ին Թիֆլիսում զգալի եղաւ երկրաշարժ ստորերկրեայ ցնցումով:

Ինչպէս յայտնի է, Մոսկուայում կազմուելու էր Վասպանի անունով բանակային մի ընկերութիւն, բայց որը որոշեալ պայմանաւորումներով, մնաց անկատար Սնցեալ չարաթ, Մոսկուայում կազմուել է այդ բանակային ընկերութիւնն հաստատուելու մտադրութիւն ունեցողների ընդհանուր ժողովը, ժողովը որոշում է ընկերութիւնը չկազմուած համարել, իսկ անդամների ներմուծած դրամները պէտքէ տան Վօլգա-Կամայի բանկին, որը, մայրաքաղաքի թերթերի ասելով, մտադիր է Բագուում և Բաթումում իւր ծիւղերը հաստատել:

ՕԼԷՔՍԱՆԴՐՈՒՄՈՒՆՑ. — Ցունուարի 7-ին, չորեքշաբթի օրը, տեղիս թատերասէր երիտասարդները ներկայացրին Կարլենանի «Վարդան-Մամիկոնեանը» և «Մաթոյի կտակը» կատակերգութիւնը: Ցումանիսը համարեա բոլորը ծախուել էին:

Ներկայացումն աղով էր:
— Հետեւեալ օրը եկեղեցում ս. պատարագին երգեցին Սրբութեան ուսումնարանի աշակերտուհիները Նորահայտ չարականը, և կարգացուց ճառ:

— Այստեղ էլ կամեցան կիրակի օրը սուրբ պահուել խնդիրը առաջ տանել, բայց մնաց անորոշ ժամանակով. պէտքէ խոստովանել, որ մեր քաղաքի ամեն խնդիրներն էլ այդպէս են առաջ գնում:

ՄԱՆԻՔԻՑ մի պարոն (երկի վրայի) տեղական թերթերն գրում է, որ այն-տեղ կայ միայն հայոց ծնական-հեղինակական դպրոց և զանգառում է, որ վրացի երկնամերկն չեն ընդունում այդ ուսումնարանում, քանի որ վրացիներն ուսումնարան չունին և հետաքրքիր էր իմանալ, արդե՞ր այդ զանգառող վրացիները ձերբապէս հայոց ուսումնարանում իրենց որդեկոց կրթել ցանկանալով, մասնակց են գէթ մասամբ օգնել նրան ներթափալ Այդ մեթոդը, քանզատուող պարոնի ասելով, առաւել մեծ դժգոհութիւն է պատճառում ինչպէս վրացիներին նոյնպէս և հայերին այն պատճառով, որ երկու ազգերն էլ սովոր են ամենաւերտ կերպով միացած ապրել և նրանք համարեն բոլորն էլ ազգակցական կապերով միացած են իրար հետ։ Արարիւն է, ի հարկէ, որ երկու դրացի ազգեր սիրով են իրար հետ, ինչպէս որ հարկաւոր էլ է։

ՕՁՈՒՆԻՑ. — Այստեղ էլ բաւական քանակութիւն է, հազը սակաւ է և թանկ, աշխատանքը չունենք, անձրեհ չկաւ, որ ցորեն ցանուէր, ու էլ որ ցանել է դեռ անձրեղ կենում է հողի մէջ ձնան տակ։ Միտում է մեզ սպասել տեսնենք ցորենը կը լականայ թէ դուրս կը գայ, սոյն ամսի վերջերս կը կերնայ։ Նրանի թէ ստիպուած չլինէին նորից հերկելու և ցանելու, այն էլ այս նեղ միջոցում։ Մեր արևոր ծերունին ակզորից չուտ է հիւրնասել սարերի վրայ, միտում է որ չուտ էլ հաւաքէ իւր թերթը։

— Տարափոխիկ հիւանդութիւն մեզ մօտ էլ ունենք հիւր, բայց ոչ վատ տեսակներ։ Սրան տեղական բառով ասում ենք սալո, քանի որ սալո տեղական բառ է, երկի քաղաքի ֆլորիստայն գիւղն է դրնացել, և դրա անունը փոխել են սալո զրել, ինչպէս գիւղացիք գնում են քաղաք բնակուում։ մի ամական անուն էլ վրան են բարդում։

ՆԵՐԵՒԱՆԻՑ. — Փետրուարի 8-ի երկուշաբթի քաղաքային ժողովարանում պարահանդէս կար դպրոցի օգտին։ Հանդէսը լաւ անցաւ և 400 ռուբլի գումար հաւաքուեց մնաց դպրոցի օգտին։ Քիմական դպրոցի օգտին այս առաջին անգամ է պարահանդէս կազմուում։

— Նոյն օրը հանդիսաւոր կերպով կատարուեց Վարդանանց տօնը։ Հանդիսի վերջում խոստած ճառից իմացանք, որ թիմակալն դպրոցի ներթափալ միջոցները չաւտ սուղ են և ուսուցիչներն իրենց մի ամսուայ ուժիկը չեն ստացել դեռ։ Հանդէսը կատարուեց թիմակալն դպրոցի գահիւնում, որը չլինում է եղբւր Իւրիշանների հայրուով։

Դ. Չ. Բակրաձէի յիշատակն անմահացնելու համար վրացիներին մէջ զանազան ծրարիւններ են կազմուում, ուղղում են զանազան համալսարաններում նրա անունով որդեկրիներ պահել, իսկ ոմանք էլ ուղղում են կազմել մի գումար և հրատարակել նրա բոլոր գործածների ժողովածուն։ Վրացի իշխանները մինն արդէն զինել է «Երկրի» խումբազրութեան մի նամակով, որի մէջ յայտնում է, թէ ինքը և իւր որդին 1000 ռ. նշանակում են Դ. Չ. Բակրաձէի անունով Օղեսայի համալսարանում որդեկրի պահելու համար։ Իսկ երկրորդ միջոցը իրադրութեւ համար պէտք է կազմուի մի յանձնաժողով։ Բոլոր զբոսաւորների ժողովածուն, ինչպէս ասում են, կցելու են հանգուցեալի մանրամասն կենսագրութիւնը, մի ընդհանուր տեսութիւն և հանգուցեալի պատկերը։

ԱՆՏԱՆԱՆԻՑ. — Հեղինակ համար կուրենք սովորական բաներ են, որոնց առաջն առնելու համար եռանդուն միջոցներ հարկաւոր է դրած զենք։ Անցեալ ամիսներում օրինակ մի կտոր հողի համար մի սպիտակ կուր ծագեցաւ։

ՅԻՇԵՐ ՀՈՐԵ, որի համար բացուել էր կուր, մի ապառաժ տեղ է, որի վրայ կարելի է չլինել մի քանի դիւղական չիւնութիւններ։ Այդ հողը պատկանում էր նոյնեցի Բ.-ին և իւր ազգականներին, որոնց իրաւունքի տակ միտում էր մօտ 50 տարի հակառակ կողմի մարդիկ զանազան միջոցներով կարողանում են գիւղական դատարանների ձեռքով վաճառել տալ այդ հողը յօգուտ իրենց։ Այդ մասին Բ.-ը գանգատ է տալիս նահանգապետին, բայց դեռ ևս որեւէ տնօրէնութիւն չկազմել հակառակ կողմը նոյն տեղում սկսում է շինութեան հիմք դնել, որը ի հարկէ Բ.-ն չէ թողնում ինքրեւով սպասել մինչ գործի վախճանը։ Բայց չէ կարողանում արդիւն և դիմում է տեղական տանտէրին՝ գործը կանգնեցնելու։ Տանտէրը, ինչպէս ասում են, հակառակ կողմի հետ համաձայնութիւն կայացնելով, պատուիրում է զնալ և շինութիւնը սկսել նոյն տեղում և արգելել եղբորն թակելով պատասխանելու Բ.-ից իւրաքանչիւր անգամ ստանալով 3 ռուբլի իրէ և քիչ իրեն, գալիս է և որպէս թէ ստիպում է հակառակ կողմին հեռանալ այնտեղից։ Ասում են, որ հակառակ կողմն այնքան խրախուսուած էր և հաւատացած տանտէրին խոստումներին, որ մինչև անգամ մի երեխայի սպանութիւն է կատարում Բ.-ի և նրա ազգականների վրայ ձգելու նպատակով։ Գործը յանձնուած է քննչին։

ՄԵՐ-ՂԱՐԱՔԻՆԻՍՏԻՑ գրում են. — Անցեալներում տեղը ծառայի գողութիւնը բոնեւոր է երկու ասպաւի էր տուել և տնից դուրս արել։ Մասն էլ փոխանակ ներդրութիւն խնդրելու և զղջալու իւր պրածի համար, գիւղերով տեղով խորը և նրա հարեանները, որ մէկ տեղ էր դարձած եղբւր միասին կը բախեց։ Այս տեսակ բաներ մեր գիւղում նոր չէ։ Եթէ թշնամուում ուրիշ կերպ չեն կարողանում յաղթել, սկսում են խոտերը կտակել։ Չին մօտանում Արցախին և Աղաբաբանի գեղերի կրակելը, որ սարսափ էր ազդում մեզ վրայ գիւղերում։

— Վերականգնող պահելու կարգադրութիւնը մեզ մօտ չէ։ Այլընտրանքաւորում արդէն ամեն մի տնտեսականի պարտաւորացնում են կիրակին սուրբ օրաներ։ Յոյս ունենք, որ այդ բանը միջմօտ էլ չուտով մուտք կը գործէ։

ՇԱՄԱՆԻՑ. — Ձմռան այս տարի համալսարանային է, չնայելով փետրուար ամսին է, բայց կարծես զինքնեք լինի։ Փայտ չէ ճարուում, որ խեղճ աղքատ ժողովուրդը ապաստել ցրտից։ Դառնալու է քամի է վերում, այնպէս որ մարդ անից դուրս պղ չէ կարողանում։ Սակայն այդ ցրտերից փողոցներում թափուում են խեղճ, մերկ, անտէր, անճանաչ աղքատներ, որոնք եկել են Վարդապետից և այլ տեղերից, զբոսնել մէջ աւելի աչքի են ընկնում կանայք, որոնք ողորմութիւն են հաւաքում։

Համարեն տեղիս Առաջնորդարանը իւրաքանչիւր օր լինել լինում աղքատներով։ Սրբազան առաջնորդը՝ ոմանց հազուադէպ տալիս և այնպէս հրաւիրում է ողորմած հայ մարդկանց ուսուցիչութիւնն այս թշուառների վնաս։ Բացի դրանցից Սրբազանը նաեւ փող է բաժանել տեղիս որբերին և աղքատներին, որպէս զի բարեկեցիկներն ուրախ անցկացնելու Չնայելով տեղիս ուսուցիչներին աշխատանքին, որ մի ներկայացում տան յօգուտ դպրոցների բայց մի քանի մարդիկ արգելք եղան, երեւ չեն ուղղում իրենց ուսումնարանի օգուտը, ասում են, որ ամբողջութեամբ ներկայացում չլիւթի լինի, դուք պղծում էք նրան։

ՆԵՐԵՒԱՆԻՑ. — Փետրուարի 2-ին տեղիս Ե. Գալանեան օրիորդական ուսումնարանի դահլիճում ներկայացրին «Խաթաբալա» Ստեղծականի և Նոր-Իլիցի Իսկ փետրուարի 6-ին նոյն դպրոցի դահլիճում կայացաւ հայերէն ներկայացում Առիւ Հայոց Բար. Ընկ. Նրանայ ճիւղի և տեղական թատերասերների մասնակցութեամբ։ Խաղացին «Երեւոյ» հեղինակի սիրողներից մի քանիսը բարեկեցութեամբ կատարեցին իրենց դերերը։ Դահլիճը լիքն էր հանդիսականներով, ինչպէս ասում են անեղ ձգելու տեղ չկար։ Խոսակցութեւրը ընթացքը վաճառուած էին, միայն պէտք է նկատել, որ ներկայացումը կատարուած էր բաւական ցած ձայնով, այնպէս որ հանդիսականներին առաջացրած ձայների ձայն խառնուելով ոչինչ չէր լսւում։ Այս էլ պէտք է ասել, որ կարգապահութիւն ասած բանը դուրսից չունի։

Ներկայացման արդիւնքը յատկացրած էր Վոլկանի Բար. Ընկ. տեղիս ճիւղին։ Գումարը կարելի է հաշուել մօտաւորապէս 150 ռուբլի։

Բարեկարգ քաղաքներում, բայց այն, որ ամեն մէկ-երկու ներկայացում է լինում, լինում է ևս պարահանդէսների, զբոսական և երկրորդների և այլն, որտեղ հասարակութիւնը կարող է բարոյապէս զարգանալ, որովհետեւ այդպիսի տեղերը միջոց են տալիս հասարակութեան միմեանց մօտենալու, մտքերի փոխանակութիւն ունենալու։

Դրադարաւ Նրանը դուր է այդ օրինակ շինարարութիւնից, միակ միջոցը, որ իրաւունք է տալիս երեանցի հայ կնոջը տանից դուրս գալ և երկաւ հասարակութեան, թատրոն է, իսկ թատրոնի երեւ երեսները չաւտ սակաւ ենք տեսնում։

— Այս տարի սարսափելի ձիւն է եկել մեր կողմերում։ Գրանից ծերունիները դուրսուում են, որ այս տարի հաջորդութեւր չաւտ արժան պէտք է լինի։

Ներկայումս ցորենը զարկանի տակ արժէ 35—40 ռուբլի, բամբակը, Ամերիկայի սերմից, պղնձ 8 ռ. 40 կ., դիւկանի պղնձ 8 ռ., կենսական միւս միջոցները համամասնաբար թանկ են։ Միւսը, ոչխարինը 10 կ., առւարինը 8 կ. թխած հաղոր, տեղական ալիւրից, լիտրը (12 ֆ.) 34 կ., սպիտակ ֆ. 4 կ., ձուն 100 ը 1 ռ. 40 կ., խաղ լիտրը 4 ռ. և այլն։

ՆԵՐԵՒԱՆԻՑ. — Մեղանից մօտ 30 լիւրտ հեռու գտնւում են մի քանի պղնձահանքեր։ Սրանցից մինի— Հալեճոբից դուրս եկած քարը գումար է Նորաչին անտանալ գիւղի մօտ գտնուած գործարանում։ Այդ գործարանի համար հարկաւորում է մեծ քանակութեամբ փայտ կամ ամուրի, որը մերձակայ գիւղերի բնակիչներն են մատակարարում, բայց ամենախեղճ պայմաններով։ Գիւղացին իւր աղքատութեան պատճառով ստիպում է կատարել, թէկուզ ինչ տեսակ պայմանով լինի, կապալառուների պահանջը։ Մի մարդ և մի ջորին 15 փայտ հեռուորութիւնից բերում է փայտ կործարանի համար՝ ստանալով իւրաքանչիւր պուղի համար 4 կուպէս։ Բեռան ծանրութիւնը չէ դուրս գալիս 6 պուղից աւելի, մինչև 9 պուղ էլ կը լինի։ Այդ զանազանութիւնն առաջանում է արժեքի կաւարի պատկանութիւնից։ Գիւղացին դարձանում է և աւելի է բաժնուում, որից իւր ջորին չլինանալով ստանում է։

Բումբիկայի Ծովան քաղաքից մեղ գրում են, որ այնտեղ խիստ մեծ չուրով կատարել են Վարդանանց տօնը, այնպէս որ, նոյն իսկ բումբիկներն էլ զգացուել են։ Մանրամասնութիւնները չենք հրատարակում։

ՎԱՐԴԱՆԻՑ. — Այսօր, փետ-

րուարի 8-ին, տեղիս հայոց դպրոցների վարչութիւնը կատարեց Վարդանանց տօնը։ պատարագին ներկայ էին երկուսուսաները, հոգաբարձուները, ուսուցիչները և սակաւաթիւ ժողովրդականը։ Հոգիւր արարողութիւններից յետոյ հոգաբարձութեան նախագահ արք. Զ. Կուրիկեանցը, ուսուցիչները— Միլիքեանցը և Ապրելեանցը խօսել են տուր պատշաճի։ Ապրելեանցը խօսելիս և աշակերտներից մի քանիսը առաջին ոտանաւորները, ժամանակ ժամանակ երգում էին ուսանողները։ հանդիսականներն օրիորդաց ձեռագործները տեսնելուց յետ հիւրասիրութեան արդոյ հոգաբարձութիւնից միջոցով նմանապէս և երկուսուսաները ստացան մրդեր։ Հանդէսն առհասարակ լաւ անցաւ։ տակաւ ցանկալի էր, որ ժողովուրդը րը աւելի մեծ բաղմութեամբ լցնէր այդ օրուան օրը թէ եկեղեցին և թէ դպրոցը։ Ծանկալի է, որ միւս անգամ մեր հայ վաճառականները փակելին խառնութեանը այդպիսի ազգային մեծ տօնի օրը, որպէս զի գործակատարներն էլ կարողանան ներկայ գտնուել հանդիսին, մի օրուայ փակ լինելը չենք կարծում թէ մի զգալի վնաս հասցնէր վաճառականին, յոսանք, թէ միւս տարի մասնին սրա մասին։

ԱՍՏԻՍԱՆԻՑ մեզ գրում են. — Վերահիւս Հայրապետի կողմէր յանուն տեղիս Պետրոս և Պողոս եկեղեցւոյ բաղմաշխատ երեցիքի, փետրուարի 4-ին, սուրբ եկեղեցւոյ մէջ, ս. պատարագի ժամանակ մեծ հանդիսով կարգային և անմիջապէս պատշաճաւոր բանաստեղծութիւնից յետոյ արքայազն Առաջնորդ իւր ձեռք յանձնեց արեւատա կոնդակը երեցիքի մեծ Դատարանից։

ՄՈՂԴԻՑԻՑ. — Թատերասերներ խումբը երբորդ ներկայացումը պէտք է սուր յօգուտ երկուսու դպրոցների զարգարանին և բեմին։ Թատերասերները պատշաճաւորել էին, փետրուարի 2-ին ափի շաւուրը ցրել, բայց չէ աղքատում։ Լաւ կլինէր, որ կանոնաւորէին յարաբերութիւնները։

— Փետրուարի 8-ին օրիորդ դպրոցի բեմի դահլիճում կատարեցին Վարդանանց նահատակութեան տօնը։ Տնակատարութեան մասնակցում էին երկուսու դպրոցների ուսուցչական խումբը, հոգաբարձութիւնը, աշակերտները և աշակերտահիւնները, ներկայ էր բաւականին հասարակութիւն— զխառնապէս կանայք և օրիորդներ։ Խառնաբոլորի իրենց վաճառականական հաշիւներով էին ըզբաղուում։

Խօսեցին երկու ուսուցիչ, մէկը բացատրեց 5-րդ դարու հոգեօրհանութեան ու կանանց նշանակութիւնը, իսկ միւսը Վարդանանց պատմութիւնն արաւ Հոգաբարձութեան նախագահ կարգային հաւաք, որով հրաւիրում էր հասարակութեան օգնել հոգաբարձուներին իրենց մայրենի եկեղեցին ու դպրոցը բարոյութեան մէջ դնելու։ Կարգացին ոտանաւորները, երգեցին երգեր, և վերջն էլ հոգաբարձութիւնը՝ մանրիկ սաների բեռնը քաղցրացնելու համար մրդեղեն բաժանեց, որ զինել էին իրենց սեպհական հաշուով։

ՍԻՄՖԵՐՈՓՈԼԻՑ. — Ուղիղ մի ամիս է, որ Յիմֆերօօղի հայ երիտասարդների խումբը ներկայացրած տուա յօգուտ ուսումնարանին, այսօր կրկին տեղի ունեցաւ մի ներկայացում, խաղային «Փայտ», որից մօտ 300 ռ. արդիւնք ստացուեց։ Յետուարի 7-ին ստացուած էր 212 ռ. Թատերասերների խումբը բաղկացած էր հետեւեալ անձերից։ Յուկոր (իրաւարան) և Դրիգոր Զ. Երեւաններ, օր. օր. Փայտապահներ, Դրագուներ, Քալիան, Յիւղեան, Մարգարեան, Բարիկեան։ Վերջին ներկայացումից յետոյ ընթերթ էր պատրաստուած հոգա-

բարձութեան կողմից, որին հրաւիրուած էր բոլոր խումբը։

Պարոն Յ. Ջաբրէւանց օրինակելի և ռանգ է ցոյց տալիս դէպի մեր հասարակական գործերը, որի համար էլ վախելում է մեր չնորհակալութիւնը։

— Փետրուարի 29-ին տեղիս նահանգական դատարանով մի երիտասարդ Յարութիւն անունով, 3 տարի 3 ամիս կալանաւորների գործը մէջ ապրելու դատապարտուեց։ Յարութիւնը պարսպուած էր կօշկակաւորութեամբ և պահում էր իւր 60 տարեկան մարդ և հիւանդ քրոջը, որը 11 տարի է որ հիւանդ է և զողիւքից կաւ չէ, այդմա ընտանիքը վերջին դրութեան մէջ է ընկած։ Հրաւիրում ենք տեղիս թատերասերների ուսուցչութիւնն այդ ընտանիքի վրայ։

— Փետրուարի 7-ին քննուեց մի ամիս առաջ 3 հացագործ մարթիկով փախած երիտասարդի գործը։ Դատապարտուեց ցմա՛հ արքայի տաժանակիր աշխատութեան։

— Փետրուարի 3-ին կրակ ընկաւ այս տեղ, որից մեծ վնաս հասաւ մայրոքի ներին, մօտ 20 խանութ ապրեւոյ, մի կողմից ափսէի խանութներ էին, իսկ միւս կողմից մայրոքներն էին։ Հրդեհը տակ 24 ժամ, այսինքն մինչև ամբողջ փողոցն այրուել վերջանալու։ Ապագա վրէժի հանդէպ ընկեղեցիներից միւսը վնասը 50,000 ռուբլու է հասնում։

— Այստեղ յունուար ամիսից արդէն բացուել է Առեւտրական ժողովարան, որի անդամների մեծ մասը հայեր են։ Հայերէն լրագիր տապաղ չկայ, հարկաւոր է զէթ հայերէն ամենօրեայ լրագիրը ստանալ։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԱՐԱՐԻՆ

...Խմբագիր.

Կարալով «Նոր-Դար»-ի 8-րդ համարում Շուշից հարդուած՝ մեր հայր Յովսէփ Տէր Միքէլեանցի մահուան լուրը, պարտք ենք համարում ուղղել մի սխալ, որը առիթ է տալիս թիւրմաշուութեան։

Պ. լրատուն գրում է, որ հանգուցեալի որդիքը ընծայեցին 100 ռ. օրիորդաց ուսումնարանին և 100 ռ. տղայոց։

Այդ ճիշդ չէ։ Մենք այդ տեսակ միտք չենք ունենել։ Մեր անելի նպատակաւորմար ենք համարել մեր հօր և մեր նուէրները—200—անբաժան իրարից, տալ միևնոյն հաստատութեան, այն է՝ մեր քաղաքի «Մարիամնան» օրիորդաց դպրոցին։

Այդ մեր ցանկութիւնը պարզ յայտնուած է և այն ճառի մէջ, որը կարգաց եկեղեցւոյ, Դեր. Կարապետ կոչուկոյսի թոյլտուութեամբ, նրա դամբանականից առաջ, մեր հօր 11—ամեայ (և ոչ 7—ամեայ) թաւն Հեղինակին։

Խնդրում ենք, մեծապատիւ Խմբագիր, տպագրել այս երկուտղը «Նոր-Դար»-ի մի անկիւնում՝ արդէն ծագած թիւրմաշուութեան տարածուելու առաջին առեւելու համար։

Գրիգոր Յ. Տէր Միքէլեանց

Շուշի

ԱՐԻՍՏԱՆԸ ԵՒ ԻՆԻՐ ԲՆԱԿԻՉՆԵՐԸ

Ուղիւհեա չաւտ շատերը, ինչպէս ինքըս լսել եմ, հետաքրքրուում են Արտահանով, ուստի եւ իմ այս փոքրիկ յօդուածովս կամենում եմ ընթերցող հասարակութեանը ծանօթացնել Արտահանի ֆիզիքական և քաղաքական կազմութեան հետ։

Արտահանն այն յայտնի տեղն է, որ վերջին առաւթիւքական պատերազմի ժամանակ մեծ դեր էր խաղում, և որի ճիւղներն զոհ գնացին միծաղանակ թէ ուս և թէ թիւքը դորախներ Արտահանի անունը հեռու չաւտ մեծ է յիշում, բայց դա ինքն ըստ ինքեան ոչ թէ քաղաք, այլ եկել կարելի է ա-

սեյ, մի մեծ գիւղ կամ գիւղաքաղաք է։
Քաղաքը գտնուում է մի բլրակի լան-
ջին, դա խիստապահ ֆին քաղաքն է։ Կուր
գետը, որը հոսում է արևմուտքից արեւ-
ելքը, բաժանում է քաղաքը երկու մա-
սի։ Հիւսիսային և հարավային Հիւսի-
սայինը, ինչպէս ասացինք, հին քաղաքն
է և բլրի լանջի վրայ է։ Այդ մասի չի-
նոթիւններն ընդհանրապէս հին են և
թիւրքական ճաշակով չինած, մեծ մասը
փայտից և շատ սակաւ քարից, որոնք
թէ և շատերը բանդուած են, բայց նոր
չինոթիւնն իրաւունք չէ արուած, մինչև
յատակագիծ տրուի։ Տները արտաքինս
նման են հասարակ գոմերի, իսկ երբ
մտնում էք ներս, մի քանի մոթ լարիւ-
րինթոններ անցնելուց յետոյ, առաջն-
ները բացուած են մի կամ երկու գեղե-
ցիկ, լուսաւոր և թիւրքական ճաշակով
ղարդարուած սենեակներ, յատակը և
առաստաղը փայտեայ կամ ծաղկեայ
թուղի կայրած։ Այս մասում բնակում
են բոլոր արհեստագուր, վաճառական
և հասարակ դասը։ Այստեղ յիշատակու-
թեան արժանի մի քանի բաներ կան,
քաղաքից դուրս գէպի արևելք կան բա-
ւական բարձրութեամբ հողադոյտեր, ո-
րոնք ծառայել են զօրքերին պատերազ-
մի ժամանակ թշնամու հրացանի զեն-
քակները պահպանելու համար։ Այդ
հողադոյտերը կոչւում են «թաւառներ»։
Հողադոյտերի տակ, փոսերի մէջ, կան
կիսասեր փոքրիկ շինութիւններ։ Փոսե-
րի մէջ յայտնուել են նաև ահագին քա-
րահանքեր։
Այդտեղից դէպի արևմուտք երևում է
մի ընդարձակ դաշտ, որի միջից Կուր
գետը ծծապտոյտ ելելով հոսում է։ Այդ
դաշտավայրի սահմանները բարձրաբերձ
լեռներ են, որոնց ստորոտներում բազ-
մաթիւ մարկանների և ուռու գիւղա-
ցիների գիւղեր են գտնուում։
Այդ մասի արևելահիւսիսային կող-
մում 3 վերստ հեռավորութեան վրայ
գտնուում է այն սարը, որտեղից թիւր-
քերը պահպանում էին իրենց քաղաքը
թշնամիների յարձակումներից։ Այդ սա-
րի անունն է «Բաւաղաթ-թաւառ», դրա
վրայ այժմ էլ գտնուում է կիսաբա-
թիւրքական հին զորանոցների, զինա-
րանների և այլն շինութիւնների ահե-
րի աւերակները, որոնք այժման ամբու-
թիւն ունին, որ մեծ ոյժ է հարկաւոր
այդ շինութիւնների քարերը միմեանցից
անջատելու համար։ Նոյն սարի գագա-
թում, շինութիւններից ոչ շատ հեռու,
գտնուում է և մի սառնարակ աղբիւր։
Գետի այն տեղը, որտեղից կամուրջ
է ծղած, շատ դանդաղ է և բաւականին
խոր Կամուրջը փայտից է և միացնում
է քաղաքի մի մասը միւսին հետ, բաւա-
կանին երկար է այդ կամուրջը և միակ
զրոստանդին է դա Արգահանի ժողովու-
րդի Գարնապային լուսնեակ և սքանչելի
երեկոները մեծ թուով զբոսնողներն են լի-
նում այստեղ, որ գոհաբանում են գե-
տի վրայ նկատելի պատկերներով։
Կուր գետը ծծապտոյտ հոսանքով սա-
հում է անեղր դաշտավայրի միջով, որը
գարնան ժամանակ ծածկուած է լինում
գետի ջրով և նմանում է մի փոքրիկ
ծովակի։ Այդ ժամանակ ահա նկատելի
են լինում փոքրիկ մակոյիներ, որոնց ա-
մեն մէկի վրայ մի դասակարգի մարդիկ
նստած զբոսնում են։ Մէկի վրայ նու-
տած են լինում մայրականների աղջիկ-
ները, և իրենք երգելով ու զննվարե-
լով մի գեղեցիկ պատկեր են ներկա-
յացնում նայողների աչքի առաջ։ Միւ-
սում նստած են մի քանի անիործ երի-
տասարդներ, որոնք չկարողանալով դե-
կավարել նաակը, չարժում են այս ու
այն կողմ և երկուցից դանդաղան առա-
դանքներ բարձրացնում։ Երբորդ նաա-
կում նստած են մի քանի զինուորա-
կաններ, որոնք անդադար գետի վրայ
նաակը չարժելով գնում են ու գալիս։
Մինչ այսպիսի դիմական տեսարան
է ներկայացնում գարնանը այս դաշտը,
մի ուրիշ չքեղ տեսարան էլ ներկայա-

նում է ամառը։ Նրբ բարձրացած ջուրը
սակաւ առ սակաւ սկսում է պահանք,
տեսանելի է լինում այդ ընդարձակ
դաշտը ծածկուած մարդահասակ կանա-
չով, որի մէջ խոտ հարողները, ձեռքի
բռնած սուր մանգաղ, հարում են խոտը
և դէպք չլինում, անասունների համար
ձեռնառան պաշար պատրաստելու։ Նոյն
դաշտի միւս կողմում վազվզելով դուար-
ճանում են մատաղահաս մանուկները,
երբորդ անդում գոյգոյգ ծաղիկների
մէջ աշխատակի մեղուներ իւր համար
ձմրան պաշար է ժողովում։ Եւ այսպէս
ամեն կողմից կեանք է ներշնչում նա-
յոյին այս տեսարանը։
Ձմեռը սրա հակադրուներն է ներ-
կայացնում, դաշտը ծածկուած է սպի-
տակ սառնով, իսկ գետը իւր բոլոր
լայնութեամբ ծածկուած է հաստ սա-
ռուցով, որի վրայ երեխաներ խաղ են
անում և սլի տալիս, միւս կողմում եր-
կաթեայ սահուկներ (ՅԱՅՅԱ) հագած դի-
նուրակները սղում են սառուցեալ
զրոստայրի վրայ։
Քաղաքի հիւսիսային մասում է գը-
տնում նաև հին բերդը, որի նրկու-
կողմի սահմանը բնական է, մինչև հա-
րաւային, որ դեռն է և միւսը արեւե-
լան։ Որ ահագին ժայռ է։ Չորս կողմից
չընապատուած է բարձր պարիսպների
որոնք թէ ներսից և թէ դրսից դնդա-
կոթութիւնից սկսել են։ Արեւմտեան
կողմի մեծ դարպասի ճակատին կայ
թիւրքերէն տառերով դրած մի ինչ-որ
արձանագրութիւն։ Բերդի մէջ ևս կայ
մի քանի աւերակ շինութիւններ։ Բեր-
դը չինած է ժայռի լանջին, թեք դիւ-
բով այնպէս որ քաղաքի հարաւային
կողմից ամրոցնալիս երևում է բերդի
մէջը։
Ահա քաղաքի հիւսիսային մասի հա-
մառօտ նկարագրութիւնը։
Քաղաքի հարաւային մասը, որ Կու-
րի հարաւային կողմն է գտնուում, նոր
քաղաքն է, որը չինած է մի քիչ փոս-
տեղ, հիւսիսայինի հետ համեմատելով
Այս մասի շինութիւններն ընդհանրա-
պէս նոր են և քաղաքին Կամուրջի գիւղին
ահագին երկայնութեամբ ձգւում է զօ-
րանոցը, որի դիմաց հակառակ կողմում
է զինուորական ժողովարանը (կլուբը)։
Այդ մասում է գտնուում նաև պոստա-
տունը, գանձարանը, գատարակտի տու-
նը և այլն։ Այս մասի հարաւային կող-
մում ձգւած է նոյնպէս մի ընդարձակ
դաշտ, որը վերջանում է բարձրադիր
լեռներով, որոնց վրայ հեռուից նկատե-
լի են լինում թիւրքերի, զուրթօրների
և յոյների գիւղեր։ Մայիս ամսին երբ
այդ դաշտը ծածկուած է կանաչ գալա-
րով, ահա և այդ միջոցին բլուրների
լանջի վրայ նկատելի է լինում տեղային
զօրաց բանակը (աթաթ)։ Այդ դաշտից
դէպի արևմուտք՝ պոստային ճանապարհ-
ի վրայ, երևում են երկու յիշատակա-
րաններ, միմեանցից ոչ շատ հեռու, ո-
րոնց տակ հանդուում են մի քանի հա-
զար զօրքերի դիակներ։ Այդ յիշատակա-
րանները կարծես սպասում լինին տը-
խուր տրուում անցուցարձ անողներին,
որոնց յայտարարելով քաղաքի մօտիկու-
թիւնը, յիշեցնում են նրանց 78 թ.
ուսութիւնքական պատերազմը և այն
մեծ կոտորածը, որին վկայ են յիշատա-
կարանների տակ ամբողջուած հազա-
րաւոր դիակները։
Քաղաքի այդ մասում է գտնում
նոյնպէս նորաշէն պետական տարրական
երկրասեան դպրոցը, որից դէպի արեւ-
մուտք ձգւում է դէպի Օլթի, Բաթում
և Արդուին տանող հասարակ ճանա-
պարհը։ Ճանապարհից ոչ շատ հեռու
գտնուում է թիւրքական մեծ գեղեցիկ
նատունը իւր յիշատակարաններով։ Այդ
մասում նոր շինութիւններ չեն եղել ի-
լաւուրը տրուած է։
(Վր չարունակուի)

ԹԱԹԱՎԱԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՁԱՆԱՆՈՂԻ, 20 յունուարի —
Նոյն-Նոյն-ի 204 համարում Ձալա-
օղլուց իբրև լուր հրատարակուած էր,
որ տեղիս դպրոցի նախկին հոգաբար-
ձու պ. Հայրապետեանցի շնորհիւ ուսում-
նարանապետական մուրհակները վաղուց
ներկայացուելով թիւսին նախկին Առաջ-
նորդին, նորերումս օրէնքով վճռուած
է պարտապանակից ստանալ պարտե-
րը, որը եօթը հազարի է հանում, որ-
պիսի դուրմարը, աւելացնում է պ. լրա-
տուն, մեծ յնարան է Ձալա-օղլու պէս
մի փոքր գիւղաքաղաքում կարգին դըպ-
րոց պահելու, եթէ նոյն վիճակին չեն-
թարկուի, որին ենթարկուց սրանից
մի տասը տարի առաջ իւր հազարների
յուշով մեծ աղմուկ բացուելիս, զրկու-
ելով իւր պարծանքը—հաղթանքից։
Սթէ հասարակութեան չափերին լրա-
րելիցութեամբ ծառայող մի գործչի
արժանիքը չենք ուզում խոստովանել,
միւսի անգործութեանը հրապարա-
կապէս դովան էլ՝ ժողովրդին մոլորեց-
նել կնշանակէ։
Մի տասը տարի սրանից առաջ, մի
քանի բարեմիտ անձինք յորդորելով Ձա-
լա-օղլու հասարակութեանը, ուսումնա-
րանի անունով նուիրատուութեամբ ժո-
ղովրդին մի յայտնի գումար, սակայն
նուիրատուները մեծ մասամբ մուրհակ-
ներ տուելին դրամի տեղ՝ տոկոսը վը-
ճարելու համաձայնութեամբ։ Իսկ առ
ձեռն ժողոված պատրաստի դուրմարը
գործադրուց ուսումնարանի համար եր-
կու հազար բուրլի արժողութեամբ տուն
գնելու և մի հազար բուրլու էլ կահ-
կարասիքի հազար Արեւմտ յիշալ մուր-
հակներն էին կազմում սոյն հաղաները,
որոնց յուսով, ինչպէս ասում է լրա-
տուն, բացուց երկսեռ դպրոցը։
Սթէ ընդունելու լինից, որ Ձալա-
օղլու ուսումնարանները զրկուեցան ի-
րենց պարծանքից, չենք կարող ընդու-
նել, որ այդ պարծանքը կայանում էր
նրանց հաղաների մէջ, այլ աւելի չու-
տով այն գործող ոյժերի, որոնք սակա-
ծելով այդ հաղաներին, առաջին անգամ
հիմք դրին մեր մէջ մի կանոնաւոր երկ-
ուց, դպրոցի, որ նրանց հոգաբարձու-
թեան օրով միայն գոյութիւն ունենա-
լով նրանց պաշտօնակարութեան ժա-
մանակամիջոցը լրանալուց յետոյ, ու-
սումնարանի դռներն էլ դժբաղդաբար
փակուեցին։
Ինչպէս ասացինք, ուսումնարանի հա-
ղաները կայանում էին մուրհակների
մէջ, բայց եթէ այդ ուսումնարաններն
իրենց հաղաններից զրկուած լինելով
յիշալ մուրհակներն էլ ոչնչացած լի-
նէին, ոչտեղիք ուրեմն կարող էին կըր-
կին երևան գալ և պ. Հայրապետեանցի
միջոցաւ նախկին գեր. Առաջնորդին և
վերջինիս կարողալութեամբ դատարան
ներկայացուել։ Բայց չգիտեմք ինչու
պ. Հայրապետեանցը յանկարծ նախկին
հոգաբարձուների կարգն է դառնում։
Մինչևեռ նա ներկայումս էլ հոգաբար-
ձու է և, եթէ հաւատանք իրեն լրա-
տուն, մեր ուսումնարանները թէ և բո-
լորովին փակ չեն, համարեա բայց էլ
չեն։
Որքան յայտնի է՝ մուրհակները նախ-
կին գեր. Առաջնորդին ներկայացուելը
չորս հինգ ամից աւելի է և այն, կար-
ծեք, ոչ բոլորը։ Ինչու ուրեմն այդ մա-
սին չմտածելին սկզբից, այն օրից, երբ
նախկին հոգաբարձուներին փոխարինե-
ցին նորերը, որոնց թուում է պ. Հա-
րապետեանը, որին է վերաբերում լրա-
տուն յիշալ եօթ հազարի գոյութեան
փառքը նրա լոկ սուրհանդակի դեր կա-
տարին էլ մեծագործութիւն համարելով։
Պ. Հայրապետեան իւր միւս պաշ-
տօնակիցների հետ յարգելով նախկին
հոգաբարձուներին, յիշալ մուրհակներն
էլ վաղուցի վեր նրանց իրաւասութեան
ներքոյ էին գտնուում, որոնց աչքից ձը-

ղելով վերջնական մի կերպ հեռացրին
իրենցից։ Ձալա-օղլու է մոռանալ, որ վեց
եօթ տարի շարունակ մեր ուսումնա-
րաններին դռները համարեա փակ մնա-
ցին և մատաղ սերնդի կրթութիւնը ե-
րեսի վրայ է ձգուած։
Սթէ ուղեղը, մեր ուսումնարանները
երբէք այսպիսի ողորմելի վիճակի մէջ
չեն լինիլ, որովհետև շատ թէ քիչ դը-
րամազուլիս կարող են ունենալ և ու-
րիշ աղբիւրների Ձալա-օղլու գոյք եկե-
ղեցիների արդիւնքը չենք մի լաւ աղ-
բուր է, որն այժմ իւր նպատակին չէ
ծառայում։ Մինչևեռ պ. Սօսի Յարու-
թիւնեանի երեցիքի անունով երեսն օրով
մոմավաճառութեան արդիւնքից տա-
րեկան եօթ-ութ հարիւր բուրլի էր
տրոււմ ուսումնարանի օգտին։ Բայց
յետոյ երեցիքի անունով երեսն օրով
յանձնուելով մի ուրիշին, եօթը տարի
շարունակ մեր եկեղեցիների արդիւնքի
հաշիւը յայտնի է։
Ով է մեղաւոր, որ այսօր էլ ինչպէս
իմանում ենք, մասնաւոր խնութիւն աղ-
բուրներն անյուսակի մարդկանց վրայ
սպառնիկ վաճառակութեան եկեղեցիների
անունով է մուրհակ ստացւում։
Թող ինքը, Ձալա-օղլու հասարակու-
թիւնն էլ վերջապէս հասկանայ իւր չարն
ու բարին և մինչև այսօր սրա ու նրա
ծածկաւոր կապին կուրթին հետեւել
լուսկան համար։
Ձալա-օղլուցի։
Ք Ա Ղ Ա Ք Ա Վ Ա Ն
ՔԱՆԱՔԱՎԱՆ ԼՈՒՐԵՐ
ՅՐԱՆՍԻԱ.—Վերջին ժամանակներս
Ֆրանսիական կառավարութիւնը խիստ
միջոցներ է գործ դնում իրեն հակա-
ռակ կուսակցութեանը կարկամեցնելու
համար։ Արդէն յայտնի է, թէ որքան
մեծ ճնշում էր լանկեցնում Ֆրանսիա-
կան ներկայ միլիտարութիւնը պարլա-
մենտական ընդհանուր ընտրութիւննե-
րի միջոցին՝ խռովութիւնների և ան-
կարգութիւնների առաջն առնելու պատ-
րուակով։ Մասնաւոր խռովութիւնները
գործադրուած էին բուլանտականների
դէմ։ Չնայելով այդ բոլոր ճնշումներին,
էլի բաւական թուով ընտրուեցան՝ բու-
լանտականներ, որոնց ընտրութիւնը,
սակային, պատգամաւորների ժողովն ա-
պօրինի հրատարակելով, նոր ընտրու-
թիւն նշանակելով։ Այդ նոր ընտրութիւն-
ները կատարուեցան մի քանի անգամ
և բուլանտականները բաւական կորուստ-
ներ ունեցան։ Նոյնպիսի ընտրութիւն
էր նշանակուած նաև՝ փետրուարի 4-ին,
9 ընտրողական չըմաններում, որոնց մի-
ջոցին գաւառներում նշանակուած ընա-
րութիւններում (3 տեղ) յաղթանակը
հասարակապետականները տարան, մինչ-
դեռ Պարլամենտը և վեց ընտրութիւն-
ները բուլանտականների օգտին վերջա-
ցան բացի մինից՝ ուր մեծամասնութիւ-
նը թէ և նոյնպէս բուլանտական թեկ-
նածու ստացաւ, բայց ոչ բացարձակ
մեծամասնութիւն։ Չէ կարելի անուշա-
գիր թողնել այն հանգամանքը, որ
պատգամաւորութեան թեկնածու էին
հանդիսացել բուլանտականների դէմ այն-
պիսի յայտնի մարդիկ, ինչպէս էին Գօը-
լէն և Բալլին, որոնք չաղթութեանց Գօը-
լէն արդէն յայտնի է իւր ընդարձակ և
ազատ հայեացքներով իսկ Բալլին ար-
դէն իրեն ցոյց է տուել բանուորական
խնդրում իրական մասնակցութիւն ցոյց
տալով։ Նկատելու մի կէտն էլ այն է,
որ կրկնալի ընտրութիւններին մաս-
նակցողներին ստուար մեծամասնութիւնը
ընտրութիւնները չըկին, ապացուցին,
որ անպարտական միջոցներով Ֆրանսիա-
կան կառավարիչները չեն կարող ոչնչ-
ացնել Ֆրանսիայի ժողովրդի մէջ եղած
այն մեծ դժգոհութիւնը, որ առաջ է
գալիս իրենի ներկայ անբաւարար կա-

ցութիւնից, որի արտայայտիչը եղաւ
բուլանտականութիւնը։
Եւ արդարեւ, Ֆրանսիան հասարակ
դասակարգի ժողովրդի վիճակը բարոու-
եցելու կողմից շատ ետ է մնացել։ Գեր-
մանիայից և Անգլիայից, իսկ այդ լրա-
բուրեցում համար եղած փորձերն էլ ե-
թէ պատգամաւորների ժողովում աջո-
ղութիւն են դառնում, խորտակում են
սենսատում։ Ի հարկ է, կարելի է ասել,
որ Ֆրանսիական ժողովուրդը երկրի
կառավարութեան հասարակապետական
ձեւից է դժգոհ, ընդհակառակն, ընդհա-
նուր ընտրութիւնները հակառակը ցոյց
տուին, բայց միևնոյն ժամանակ այդ
ընտրութիւնները ցոյց տուին և այն մեծ
դժգոհութիւնը, որ ժողովրդի մէջ կայ
«պարլամենտարիզմ»-ի դէմ։
—Ֆրանսիայի ընդհանուր Վագոմէի
հետ անխորհուրդի է դառնում։ Եւ յի-
րաւի, վերջին ստացուած տեղեկութիւն-
ներից երևում է, որ Անեղաւորիա-
յի Ֆրանսիական նահանգապետ Բայի-
լէն ամենամեծ միլիտարանք է հասց-
րել Վագոմէի Կոնգրէսը թաղաւորը Բանն
այն է, որ նահանգապետը վստահելով
Ֆրանսիայի ազդեցութեան վրայ, դնում
է Կոնգրէսը մօտ բացառութիւն պահան-
ջելու սահմանադրւի վրայ անդադար
պատահող ընդհանուրների մասին։ Թա-
ղաւորը հրամայում է կատարել Բայիլի
ձեռններն ու ոտները և սկսում է ինքը
անձամբ խնդրել նրան՝ ծուկը կոկոր-
դին դրած և միևնոյն ժամանակ յայտ-
նելով, որ եթէ նահանգապետը չխնդրէ,
որ իրեն ներքէ անպատճառ կը տպանէ,
Բայիլիան ստիպում է անթիլական
այն բռնապետի պահանջը կատարելու։
Սկզբունքով արդէն վճռուած է ար-
չաւանք սկսել Կոնգրէսի դէմ և, հա-
ւանակարօյն, բանը նրանով կը վերջա-
նայ, որ Վագոմէյը կը միացնին Ֆրանսի-
ական հողերին։
—Նապօնիայում միլիտարական տագ-
նապը, որ գրաֆ Օլաւային տպանելու
փորձ անելուց յետոյ երկու ամիսից ու-
ւելի տեղից, վերջացել է արդէն։ Միմի-
տըր-Նապօնիայի նշանակուած է դեհերալ
լեյտենանտ դրաֆ Նամպատը, որ
և ներքին գործերի մինիստր է։ Գրաֆ Օ-
կուային տեղ արտաքին գործերի մինիս-
տրը նշանակուած է Վիկտոր Ակօն, որ
սաս տարուց աւելի Բերլինում դե-
պան է եղել և դերմանուհու հետ է ա-
մուսնացել։ Առևտրի մինիստր նշանու-
կուած է Նվամուրան։
—Գերմանիայում կատարուած ընտ-
րութիւններից 199-ի հետևանքն արդէն
յայտնի է, ընտրուած է 15 պահպանու-
ղական, 7 կայսերական, 7 ազգային—
ազատամիտ, 50 կղզւորի կուսակից, 9
ազատամիտ, 14 սոցիալ-դեմոկրատ, 2
լեւ, 1 անորոշ, 8 էլզասցի, 3 ուսմկա-
վար։
—Քաղաքական աշխարհում ընդհա-
նուր ուշադրութիւն է դրուել Բերլինի
չինական դեսպանութեան քարտուղարի
մի քանի խօսքը, որ ասաց փետրուա-
րի 3-ին կայացած ճաշի միջոցին, յայ-
տարարելով, թէ Չինաստանը, Գերմա-
նիան և Անգլիան քաղաքական ամենա-
բարեկամ ազդերն են։
—Վեննայից «Times»-ին հեռագրում
են, որ չուտով գերմանա-թիւրքական
նոր առևտրական դաշնագիր է ստորա-
գրուելու։
—Լոնդոնում եղող գերմանացի լա-
նուորները վճալ են հաւաքուել City
Club և Cosmopolitan Club և համակ-
րական ուղերձ ուղարկել գերմանական
Վիլհելմ կայսրին իւր վերջին հրաման-
ների շանքը։
—Իտալական կառավարութիւնը պո-
զմաւորների ժողովի ընտրութեան ա-
ռաջարկել է բանուորների կեանքն ա-
պահովելուց պարտաւոր անելու։ Երի-
նազիքը, որի ղեկավարը ազատու-
թեան վճարի 9/10-ը պէտք է գործա-
տէրը վճարէ, իսկ 1/10-ը՝ բանուորը։

—Յուշուարի 31-ին Սան-Լուիսարում (Սան-Լուիս) բաց արին Մոնթանայի հեր-ցոգի կապիտան Նրա կարգադրությամբ հաս-նում է 200 միլիոն ֆրանկի, իրեն ժա-նանդ է նշանակել Պարիզի գրաֆուհուհու և Ինֆանտ Անտոնիոյին, բայց մի նշա-նաւոր մասն էլ որդուն է կտակել:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

*** Սարկաթորեան էրցհերցոգ Յոսֆան-նը, որ, ինչպէս յայտնի է, հրաժարուել է իւր բոլոր իրաւունքներէն և ընդունել է Յոսֆանն Օնտանուրը, մի նաւ է գնել որով մտադիր է պետական նպատակով պատել երկրիս շուրջը: Նա հրաւիրել է կապիտան Սոքիլին և առաջարկել է նրան ընդունելու նաւի հրամանատարութիւնը այն պայմանով, որ ինքը նրա օգնականը կըլինի և ամեն բանում կեն-թարկուի նրա հրամաններին:

Հետագայում հայտնի եղաւ, որ Սոքիլիայի վաստիֆորդ փոքրիկ քաղաքից (Նիւ Իորքին մօտ) Բիլլան անունով 15 տարեկան մի տղայ և Սոքիլի անունով 9 տարեկան մի աղջիկ են անյայտացել: Նրանք երկուսն էլ չափ հարուստ, բայց մի-միանց թշնամի ընտանիքների զաւակներ են: Որոշումով, նրանց դատում են Պան-սիլվանիայի Բոլթար քաղաքում, բայց զարմանալով տեսնում են, որ նրանք ար-դէպ ամուսններ են: Նրանք շատ փոք-ունենալով, զաւած են եղել մի այնպիսի ճահանայ, որ պատկել է նրանց: Պատկի ճահանայ առաւօրը նրանց ծնողներից ուղարկուած մարդը ձերբակալուած է փոք-րիկ ամուսնիներին:

ՕԳՏԱԿԱՐ ՄԻՋՈՑՆԵՐ

Մէլլ հոլ և Էլիէ (Հոլանդ) Էլիէ.— «Русская Медицина» ամսագրի մէջ հե-տեւեալ հասարակ միջոցն է առաջարկ-ւում հազի և կլիմիէի դէմ: Հինց օր հի-ւանդը կոկորդում հազի ամենաթիւնը կը գրգռուի կզգայ, պէտք է մի քանի ան-գամ շտապ և խոր շունչ քաշէ, որից կտոյր ոչ թէ միայն հազը իսկոյն կշրա-նայ, այլ և կոկորդի վատ գրգռումը: Եթէ հիւանդը չի կարողացել հարկաւոր դէպ-քում հազի դէմ առնել և հազն արդէն սկսուել է, այն ժամանակ պէտք է միայն ջանալ զօրծ դնելու փորոյնիսով մի-ջոցը, և ամենաառաջին հազն լսելոյն կողարի Բոլիլ Պատգամներ, որ ա-ռաջարկում է այդ միջոցը հազի դէմ, ինքն իւր վրայ փորձել է, որ այդ մի-ջոցը զօրծ դնելոյց յետոյ չքաշուի և առհասարակ նաև միտելու արամադրու-թիւնը: Այս հասարակ միջոցը կարելի է զօրծ դնել նաև կլիմիէի դէմ:

Թմարգիր-հրատարակիչ:
ՍՊԱՆԻԱՐ ՍՊԱՆԻԱՐԱՆ,
Տ Ե Ղ Ե Կ Ա Տ Ո Ւ

Պատասխան երթևեկութիւն և ռազմավարական ճանա-պարհի վրայ

Թիֆլիսից դուրս է դալիս
Հին և հնգու տեղ ունեցող փակ կառ-քը, առ 8 ժամէն, գնացում է Միլիթում, միւս օրը երեկոյան 8 ժամէն հասնում է Վալիկապոլս:

Վեց հոգու տեղ ունեցող օմբիւրստը, երեկոյան ժամը 4-ին, առանց գնացելու, միւս օրը երեկոյան 8 ժամը 7-ին հասնում է Վա-լիկապոլս:

Վարդիկապոլսից դուրս է դալիս
Հին և հնգու տեղ ունեցող փակ կառ-քը դուրս է դալիս առաւօտեան ժամը 8-ին, գնացում է Միլիթում, միւս օրը երեկոյան ժամը 8-ին դալիս է Թիֆլիս:

Վեց հոգու տեղ ունեցող օմբիւրստը, երեկոյան ժամը 8-ին, առանց գնացելու, միւս օրը երեկոյան ժամը 10-ին հասնում է Թիֆլիս:

ՆԱԽԱԳԱՅՈՒԹԻՒՆ ՍԵՒ ԾՈՒԼԻ
ՎՐԱՅ
Բաթումից նաւը դնում է
Հին և հնգու տեղ ունեցող փակ կառ-քը դուրս է դալիս առաւօտեան ժամը 8-ին, գնացում է Միլիթում, միւս օրը երեկոյան ժամը 8-ին դալիս է Թիֆլիս:

Վեց հոգու տեղ ունեցող օմբիւրստը, երեկոյան ժամը 8-ին, առանց գնացելու, միւս օրը երեկոյան ժամը 10-ին հասնում է Թիֆլիս:

Փոթիից Բաթում դնում է
Հին և հնգու տեղ ունեցող փակ կառ-քը, առ 8 ժամէն, գնացում է Միլիթում, միւս օրը երեկոյան 8 ժամէն հասնում է Վալիկապոլս:

Վեց հոգու տեղ ունեցող օմբիւրստը, երեկոյան ժամը 4-ին, առանց գնացելու, միւս օրը երեկոյան 8 ժամը 7-ին հասնում է Վա-լիկապոլս:

ԱՆԻՐԿՈՎԱԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱՌԹԻՂԻ
Երթևեկութիւն «Թիֆլիս» կայարանում
Գնում է
Բաթում, պատասխան, 9 ժ. 3 փ. առ.
Բաթում, 12 ժ. 13 փ. գիշ.
Բաթում, մար. սպ. գն. 1 ժ. 54 փ. ց.
Երևան, խառն գն. 8 ժ. 35 փ. առ.

Գնում է
Բաթումից, պատ. 10 ժ. 58 փ. եր.
Բաթումից, 7 ժ. 57 փ. առ.
Բաթումից, մար. սպ. 8 ժ. 20 փ. առ.
Երևան, խառն գն. 8 ժ. 44 փ. եր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՀԱՄԱԶԱՐԱԿԱՅԻՆ ՕԾԱՆԵԼԻՔ
Մեծագիւղի մարզի լուս. համար,
— ՊԱՏՈՒՆՈՒՆԵՐՆԵՐՆԵՐ
ԽՆԴՐՈՒՄ ԵՆԻՔ ՈՒՂԱԿԻ
ՄԵՋ ԴԻՍԵԼ:

Ամեն անգամ գնելիս խնդրում ենք ուշ դարձնել ներքև գրած՝ ամբողջ Ռուսիայի համար թողա-տրուած, մեր գործատուային մար-կայի վրայ, որը գտնուած է մեր իսկական օժանելիքի ամեն մի արկղիկի վրայ:

(II. № 3808) 26—1
ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՅԳԵՊԱՆՈՒԹԵԱՆ
ԴՊՐՈՑՈՒՄ
Ծախուած են զանազան տղաշտու- և զարդի ծաւեր ու թուփեր՝ մէ-կից մինչև քսան տարեկան:

„RIGOLLOT“ ԹՈՒՂԹ
ԹԵՐՈՒՆՈՐ ՄԱՆԱԿՆԵՐԻ ՍՊԵՂԱ-ՆԻԻ ՀԱՄԱՐ
Անհրաժեշտ է ընտանիքներում և ճա-նապարհորդների համար
Ռուսիա ներմուծելը թույլատրուած է:
Պէտք է զօրծ ամէկ երբ անհրաժեշտ կը լինի արիւնը մարմնի մի օր և 1 մասում հարստը:
Ամեն մի արկղիկի թերթի վրայ կայ կար-միր թանաքով հետեւեալ ստորագրու-թիւնը:

F. Rigollet

Կաթնամահարութիւն, արեան հաւա-րումը, թորերի բորբոքում, զղացում թիւն և այլն:
Այնք չէ միայն այն, որի վրայ կարմիր թանաքով այս ստորագրութիւնը կայ Իլլաւոր պահանջն է. 24, Avenue Vic-toria, Paris.
Մեծ քանակի պահանջն է՝ Մոսկուա, Վարվարսկայ, 48.
Մալիս է Ռուս. բոլոր դեղատներում (M.) 26—1

Հիմնուելով 1889 թուի գեկ-տեմբեր ամսում հրատարակուած լայտարարութիւնների վրայ՝ այսու լայտարարում է ի տեղեկութիւն շահ ունեցող անձերի, թէ ԱՐՏԱ-ՀԱՆՈՒՈՂ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐԻ ՅՈՒՅԱ-ՀԱՆԴԵՍԸ կը բացուի ԱՐԿԻՒՆԱ-ԲԵՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԳԻՒՂԱՏՆՏԵԱՆ ԿԱՆ ՄՈՒՋԵՅՈՒՄ, ՎԱՐՇԱՒՈՒՄ, փետրուարի 17-ին 1890 թ. և կը շարունակուի երբև- մէկ:

(II. 723) 3—2

ԿՐՈՆՈՒՍՈՅՆԵՐԻ ՈՒՇԱԴՐՈՒ-ԹԵԱՆ.

Լոյս տեսաւ և վաճառուած է
«ԲԱՅԱՏՐՈՒԹԻՒՆ ՄԱՏԹԵՈՍԻ
ԱՌԵՏԱՆԻ Դ ՊԵՏԱ ԳԱՍԱԽՈ-ՍՈՒԹԵԱՆ ԿՐՈՆ» զարգացեալնե-րի համար:

Խնդրում ենք բաժանորդների ցու-ցակը շուտով ուղարկել: Գինն է 1 ռուբլի 30 կոպէկ: Պէտք է դի-մել Եռշի՝ Վահան քահանայ Եա-հունեանցին:

6—4

«ԵՐԻՏԱՍԱՐԳՈՒԹԵԱՆ ՄԵՂ-ԳԵՐ»
Խրատական գրութիւն ծանախանու-թիւնը իրենց ջրային կազմուած-քը խանգարումների համար
Հեղ. Դ. Լ. Լ. Լ. Լ.
Գինն է 1 ռուբլ.
Այս օգտակար գիրքը պարունա-կում է իւր մէջ շատ խրատներ, թէ՛ քննարկ կարող են աղտուել հիւանդներն փորոյնիսով ախտի վր-նառակար ճանաչողներից և փոր-կանդին խանգարումը օգտելը և ստացումը: Այս գիրքը թոյ-լատրուած է Մոսկուայի գրաքն-նական կոմիտէից:
Հրատարակութեան պահանջն է Օտտո Ասպերգերի հոգ Լեյպցիգ (Otto Asperger Leipzig) (Մակսիմիա): Օտտո Ասպերգերից ծանախար-համարս չեն վճարում: 52—50 (M.)

РОДИЛЬНЫЙ ПРИЮТ
акушерки
С.З. АЗАНОВОЙ
Солани.ол Садовая ул., д. № 42.
Прием беременных и рожениц во всякое время.
ԾՆՆԳԱՐԱՆ
ՄԱՆԱԿԱՐԱՐՈՒՄԻ
ՍՕՅՈՒ ԽԻՋԱՆԵԱՆԻ
Սոլայկ, Սադայա փողոց, տ. № 42.
Թէ ցերեկայ և թէ գիշերայ ամե-նայ ժամանակ ընդունում են յղիներ և երկունքով բունուածներ (ցաղիներ), որոնք խնամում են մանկաբարձուհու հսկողութեան տակ: արում է նրանց նաև ապրանքի և կերակուր:
Մնողի և ծնողին հետեւող շրջանի խնամատարութեան համար վճարում են 50 ռուբլ.—առանձին սենեակում և 10-ից մինչև 30 ռուբլ.—ընդհանուր սե-նեակներում:
42—5

ԳՈՒԱՐԱՆԱ ԳՐԻՍՕ և ԸՆԿ.
(GUARANA GRIMAULT & Cie)
Պարիզի Էնթոմոլոգիկոմիտէի ընտրութեամբ Ռուսիայում
Բրազիլիայից լսելու այս դեղը պարաստում է Paullinia sorbilis-ի պատգիները, բժիշկները այդ դեղը տալիս են զլիաքաւի և ջղերի՝ ցաւերի դէմ:
Պահեստն է Ռուսիայի գլխաւոր դեղատներում:
(M.) 15—2

ДЛЯ ИЗБЕЖАНИЯ ПОДВЛОКЪ
избегая намъ, немель при семъ изображенны
на каждой коробочкѣ
PAPIER WILINSI
Несомынное Средство
для излеченія
Насморка, Раздраженія груди и горла, Ревматизма и проч.
ВЪ ПАРИЖѢ У ГГ.: WISLIN & Ко. ул. Seine, № 81.
15—8

ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ-ՊԱՆՍԻՈՆ
Ա. ՏԵՐ-ՅԱԿՈՎԵԱՆԻ
ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ Ե ԶԱԿԵՐՈՆԵՐԻՆ ՄՏՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԳԻՏ-նախը, բնական առաւօտեան, հոգեւորի խորում և ներքինի առ-աւօտեան:
Ուսումնարանում ընդունուած են ԵՐԹԵԻԵԿՆԵՐ, ԿԻՍԱԹՈՇԱ-ԿԱՌՈՐՆԵՐ ԵՒ ԹՈՇԱԿԱՌՈՐՆԵՐ,
Ուսումնարանում, բացի զանազան դիմնադիական առար-կաներից, աւանդում են այլ ևս հայերէն, ռուսերէն, ֆրան-սերէն, գերմաներէն և լատիներէն լեզուներ: Ցանկացողները կարող են ԳԱՇՆԱՍՈՒՐԻ (բոլոր) վրայ ածել սովորել: Դրա համար պանսիոնում կայ առանձին մասնագէտ ուսուցիչ:
Ընդունելութիւնը լինում է նաև լուսնաւորից:
Հասցէն. Тифлисъ, Гановская ул. № 15. (Сололаки).
20—7

ԱՆԳԱՐՆ ՈՒ ԶՂԱՑԱԻՐ ՀԱՆԳՍՏԱՆՈՒՄ ԵՆ
ԳՕԿՏՐՈՐ ԿԼԵՐՏԱՆԻ ՍԿԼՍԻՄԱՐԻՔ ԷՍՏԵՆԵԼԻՔԻ ԺԱՐԳԱՐԻՏՆԵՐՈՎ:
Իւր քանիւրորդական 30 շատ և քարունկում իւր մէջ, ուստի և բոլոր-կով իրեն մի քանի կոպէկ է նաւում ընդամենը:
Մ. Ա. Ն. ՈՒՅՈՒՄ
Եթէ անգարը ստանալի վատ գրու-թիւնից, կամ փոքի կապ լինելուց է, պէտք է զօրծածել:
Գ. ար. ՌԵԼԼՈՎ. ԱՍՈՒՍ
Թիֆլիսի վրայ
այս ստորագրու-թիւնը պահանջել:
Պարիսի Էնթոմոլոգիկոմիտէի ընտրութեամբ Ռուսիայում
19, RUE JACOB, ՊԱՐԻՋ:
Հարում է բոլոր դեղատներում:
№ 1. (M.) 6—2

ԾԱՆՈՒՅՈՒՄՆ
ԿՈՎԱՍՏԻ ՀԱՅՈՅ ԲԱՐԵԳՐՈՒԹԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ
պատիւ ունի ծանուցանելու ի գիտութիւն Ընկերութեան Յարգելի Անդամների, թէ այս Փետրուարի 18-ին, կիրակի՝ առաւօտեան 11 ժամին, Թիֆլիսի Բաղադարին Խորհրդի գահաձեռնում են Ընկերութեան Ընդհանուր Ժողովը, որի պարագաման նիւթը լինե-լու է՝—
Ա. Ընտրութիւնը՝
1) Ընդհանուր Ժողովի համար նախագահ և Բարեւոզար այս 1890 թուականի համար:
2) Խորհրդի համար քչ անդամ և հիւգ փոխ-անդամ:
Ծանօթ. Իրենց պաշտօնավարութեան ժամանակը լրացրել են անգամը Խորհրդի պ. պ. Ալեքսանդր Մանթաշեան, Ալեքսանդր Մելիք-Աղաբեան, Ներսէս Սեփաքեան և Բ. Գրիգոր Գասպարե-ան Տէր-Գրիգորեանց, իսկ արգելադրած պատճառներով հրա-ժարուած են պ. պ. Ալեքսանդր Եսայեան և Ստեփաննոս Զեկն-սկի: Խորհրդի միակ փոխ-անդամը, որ նոյնպէս լրացրած է իւր միամեայ պաշտօնը, է պ. Նիկողայոս Տէր-Ղեոնդեան:
3) Ընկերութեան 1889-ի Դրամական ելեւմու-թի հաշիւները քննելու համար Վերաստու-զող Ցանձնաժողովի ելէք անդամ:
Բ. Ընկերութեան այս 1890 թուականի Ընդհանուր (Խորհրդի և Տեղ. Վարչութիւնների) ՆԱԽԱԶԱՆՈՒԻ քննութիւնն և հաստատու-թիւնը:
Ընկերութեան անդամակցել ցանկացողներ կարող են դիմել Պարոն Եփրեմ Ծառուբեանին՝ նրա լսման մագաղանում Դիօրցողայա փողոցի վրայ: Իսկ և Ընդհանուր Ժողովի օրը Բաղադարին Խորհրդի զահլիճում Ընկերութեան Խորհրդի քարտուղար Պարոն Աւետիք Եգեկեանին: